EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 14.6.2010
COM(2010)307 galīgā redakcija

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

par to, kā īsteno Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 12. janvāra Regulu (EK) Nr. 184/2005 par Kopienas statistiku attiecībā uz maksājumu bilanci, starptautisko pakalpojumu tirdzniecību un ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

par to, kā īsteno Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 12. janvāra Regulu (EK) Nr. 184/2005 par Kopienas statistiku attiecībā uz maksājumu bilanci, starptautisko pakalpojumu tirdzniecību un ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem

1. IEVADS

Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 184/2005 par Kopienas statistiku attiecībā uz maksājumu bilanci, starptautisko pakalpojumu tirdzniecību un ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem[1] galvenais mērķis ir izveidot vienotu sistēmu un statistikas kvalitātes standartus regulārai Kopienas statistikas sagatavošanai par maksājumu bilanci, starptautisko pakalpojumu tirdzniecību un ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem.

Padomes Regulas (EK) Nr. 184/2005 12. pantā paredzēts, ka Komisija līdz 2010. gada 28. februārim iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu par šīs regulas īstenošanu. Šajā ziņojumā it īpaši:

(1) raksturo sagatavotās statistikas kvalitāti;

(2) novērtē ieguvumus, ko Savienība, dalībvalstis un statistikas datu sniedzēji un lietotāji gūst no sagatavotās statistikas salīdzinājumā ar izmaksām;

(3) ņemot vērā gūtos rezultātus, nosaka jomas iespējamajiem uzlabojumiem un grozījumiem, kurus uzskata par vajadzīgiem;

(4) izskata Maksājumu bilances komitejas darbību un sniedz ieteikumus par to, vai būtu jāpārskata īstenošanas pasākumu darbības joma.

Šajā ziņojumā pārbauda svarīgākos Regulas (EK) Nr. 184/2005 īstenošanas aspektus, ko veic dalībvalstis, un Komisijas veiktos pasākumus, lai nodrošinātu labu Eiropas statistikas kvalitāti par maksājumu bilanci, starptautisko pakalpojumu tirdzniecību un ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem.

2. ĪSTENOŠANAS PASĀKUMI

Kopš Regulas (EK) Nr. 184/2005 pieņemšanas ir pieņemtas šādas īstenošanas regulas:

(1) Komisijas 2006. gada 18. aprīļa Regula (EK) Nr. 601/2006, ar ko īsteno Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 184/2005 attiecībā uz datu nosūtīšanas formātu un procedūru[2];

(2) Komisijas 2006. gada 18. aprīļa Regula (EK) Nr. 602/2006, ar ko, atjauninot datu prasības, pielāgo Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 184/2005[3];

---

1 OV L 35, 8.2.2005., 23. lpp.
2 OV L 106, 19.4.2006., 7. lpp.

(3) Komisijas 2008. gada 27. oktobra Regula (EK) Nr. 1055/2008, ar kuru īsteno Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 184/2005 saistībā ar kvalitātes kritērijiem un kvalitātes ziņojumiem, kas attiecas uz maksājumu bilances statistiku[4];

(4) Komisijas 2009. gada 5. augusta Regula (EK) Nr. 707/2009, ar ko attiecībā uz datu prasību atjaunināšanu groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 184/2005 par Kopienas statistiku attiecībā uz maksājumu bilanci, starptautisko pakalpojumu tirdzniecību un ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem[5].

3. GALVENĀS ATTIECĪGĀS DATU KOPAS

Maksājumu bilances statistika sniedz visaptverošu informāciju par darījumiem starp attiecīgo valsti un pārējām pasaules valstīm. Regula (EK) Nr. 184/2005 attiecas uz šādu četru datu kopu vākšanu:

- ceturkšņa maksājumu bilances sākotnējās aplēses (euro rādītāji);
- ceturkšņa maksājumu bilance;
- gada starptautisko pakalpojumu tirdzniecība;
- gada ārvalstu tiešie ieguldījumi.

Konkrētāk katrai no šīm datu kopām dalībvalstu datus vāc *Eurostat*, un tos izmanto tādu ES kopsavilkuma rādītāju sagatavošanai, kurus publicē kopā ar atsevišķu dalībvalstu datiem *Eurostat* tiešsaistes datubāzē[6].

Kopumā pirmā aplēse par galvenajiem ceturkšņa kopsavilkuma rādītājiem (tirdzniecības bilance un pakalpojumu bilance) ir pieejama 10 nedēļas pēc pārskata perioda beigām. Otro aplēsi publisko 15 nedēļas pēc pārskata perioda beigām, un tajā ietverta plašāka maksājumu bilances pozīciju kopa un ģeogrāfiskais iedalījums, kas sastāv no galvenajiem tirdzniecības partneriem, īpaši no svarīgākajām attīstītajām un straujas izaugsmes valstīm.

Ik gadu publicē detalizētu statistiku par starptautisko pakalpojumu tirdzniecību un ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem. Gada datus par starptautisko pakalpojumu tirdzniecību iedala saskaņā ar pakalpojumu veidu visaptverošu sarakstu un 42 valstīm. Dalībvalstis nosūta datus deviņus mēnešus pēc pārskata perioda beigām, un tos publicē aptuveni divus mēnešus vēlāk. Gada statistika par ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem ietver datus par plūsmām un krājumiem saskaņā ar instrumenta veidu, partnervalsti un saimniecisko darbību. Dalībvalstis sniedz datus deviņus mēnešus pēc pārskata perioda beigām, un tos publicē aptuveni trīs mēnešus vēlāk.

---

[3] OV L 106, 19.4.2006., 10. lpp. Konkrētāk Regulas (EK) Nr. 602/2006 mērķis ir atjaunināt datu prasības un pielāgot iedalījuma līmeni, ieskaitot dažus ģeogrāfiskos iedalījumus, lai uzlabotu maksājumu bilances statistikas kvalitāti.

[4] OV L 283, 28.10.2008., 3. lpp.

[5] OV L 204, 6.8.2009., 3. lpp. Komisijas Regulas (EK) Nr. 707/2009 mērķis ir pielāgot datu prasības ceturkšņa maksājumu bilancei un euro rādītājiem, atjauninot ģeogrāfiskos iedalījumus, lai ņemtu vērā jaunu ģeopolitisko situāciju, un ieviešot darbības veida iedalījumu saskaņā ar saimniecisko darbību jauno klasifikāciju (NACE 2. red.).

[6] *Eurostat* datubāze, sk.: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database (18.3.2010.).

4. SAGATAVOTĀS STATISTIKAS KVALITĀTE

Saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 184/2005 4. panta 2. punktu dalībvalstis iesniedz Komisijai ziņojumu par nosūtīto datu kvalitāti. Turklāt saskaņā ar 4. panta 3. punktu Statistikas birojam (*Eurostat*) nosūtīto datu kvalitāti novērtē ar Maksājumu bilances komitejas palīdzību (turpmāk — MB komiteja), balstoties uz kvalitātes ziņojumiem.

Šī analīze attiecas uz pēdējo pieejamo kvalitātes ziņojumu rezultātiem par datiem, ko dalībvalstis sniegušas 2008. gadā. Tādējādi jaunākās tendences, tostarp kvalitātes uzlabojumi, kas 2009. gadā reģistrēti vairākās dalībvalstīs, nav aptvertas šajā analīzē.

4.1. Savlaicīgums

Savlaicīguma kritērijs attiecas uz termiņu ievērošanu datu nosūtīšanai.

Termiņi ir noteikti Regulas (EK) 184/2005 I pielikumā un sīkāk iztirzāti Maksājumu bilances „Vademecum”[7], kas ir pārskata dokuments par datu nosūtīšanas tehniskajiem aspektiem.

1. tabulā ietverta analīze[8] par maksājumu bilances statistikas savlaicīgumu. Tā liecina, ka vairākums dalībvalstu — ar nelieliem izņēmumiem divās tiešo ārvalstu ieguldījumu jomās — spēj ievērot termiņus visām datu kopām.

4.2. Statistikas birojam (Eurostat) nosūtīto datu kvalitāte

Datu aptvēruma kritērijs attiecas uz to datu pieejamību, kas ir paredzēti Regulā (EK) Nr. 184/2005 saskaņā ar pārskata periodiem un kas ir iedalīti pēc ģeogrāfiskām, pozīciju un darbību kategorijām. Aptvērumu mēra kā sniegto vērtību skaita attiecību pret pieprasīto vērtību kopējo skaitu.

---

7 Maksājumu bilances „Vademecum”. http://circa.europa.eu/Public/irc/dsis/bop/library?l=/sdds_bop_metadata/vademecum_2008pdf/_EN_1.1_&a=d (18.3.2010.).

8 Savlaicīgumu vērtē kā „labu”, ja datus vienmēr sniedz termiņā vai pirms termiņa, kā „apmierinošu”, ja kavēšanās vidēji nepārsniedz piecas dienas, un kā „sliktu” pārējos gadījumos.

1. tabula. Datu nosūtīšanas savlaicīgums

	Euro rādītāji	**Ceturkšņa maksājumu bilance**	**Starptautisko pakalpojumu tirdzniecība**	**Ārvalstu tiešie ieguldījumi — plūsmas**	**Ārvalstu tiešie ieguldījumi — krājumi**
Termiņš:	***pārskata periods + 2 mēneši***	***pārskata periods + 3 mēneši***	***pārskata periods + 9 mēneši***	***pārskata periods + 9 mēneši (vai 21 mēnesis)[9]***	***pārskata periods +9 mēneši (vai 21 mēnesis)***
Austrija	labi	labi	labi	labi	labi
Beļģija	labi	labi	labi	labi	**slikti**
Bulgārija	labi	labi	labi	labi	labi
Kipra	labi	labi	labi	labi	**slikti**
Čehijas Republika	labi	labi	labi	labi	labi
Dānija	labi	labi	labi	labi	labi
Igaunija	labi	labi	labi	labi	labi
Somija	labi	labi	labi	labi	labi
Francija	labi	labi	labi	labi	labi
Vācija	labi	labi	labi	labi	labi
Grieķija	labi	labi	labi	labi	labi
Ungārija	labi	labi	labi	labi	labi
Īrija	labi	labi	labi	labi	labi
Itālija	labi	labi	labi	labi	labi
Latvija	labi	labi	labi	labi	labi
Lietuva	labi	labi	labi	labi	labi
Luksemburga	labi	labi	labi	labi	labi
Malta	labi	labi	labi	labi	labi
Nīderlande	labi	labi	*apmierinoši*	labi	labi
Polija	labi	labi	labi	labi	labi
Portugāle	labi	labi	labi	labi	labi
Rumānija	labi	labi	labi	**slikti**	**slikti**
Slovākija	labi	labi	labi	labi	labi
Slovēnija	labi	labi	labi	labi	labi
Spānija	labi	labi	labi	labi	labi

[9] Attiecībā uz ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem (gan plūsmām, gan krājumiem) ir divi atsevišķi datu pieprasījumi ar atšķirīgiem termiņiem: pirmais termiņš ir 9 mēneši pēc pārskata perioda beigām, otrais termiņš ir 21 mēnesis pēc pārskata perioda beigām.

Zviedrija	labi	labi	labi	labi	labi
Apvienotā Karaliste	*apmierinoši*	labi	labi	**slikti**	**slikti**

2. tabula. Aptvērums

	Euro rādītāji	Ceturkšņa maksājumu bilance	Starptautisko pakalpojumu tirdzniecība	Ārvalstu tiešie ieguldījumi — plūsmas	Ārvalstu tiešie ieguldījumi — krājumi
Austrija	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs
Beļģija	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	*nepilnīgs*
Bulgārija	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs
Kipra	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs
Čehijas Republika	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs
Dānija	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs
Igaunija	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs
Somija	pilnīgs	pilnīgs	*nepilnīgs*	pilnīgs	pilnīgs
Francija	pilnīgs	pilnīgs	*nepilnīgs*	pilnīgs	pilnīgs
Vācija	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	*nepilnīgs*
Grieķija	pilnīgs	pilnīgs	*nepilnīgs*	pilnīgs	pilnīgs
Ungārija	pilnīgs	pilnīgs	*nepilnīgs*	pilnīgs	pilnīgs
Īrija	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs
Itālija	pilnīgs	pilnīgs	*nepilnīgs*	pilnīgs	pilnīgs
Latvija	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs
Lietuva	pilnīgs	pilnīgs	*nepilnīgs*	pilnīgs	pilnīgs
Luksemburga	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs
Malta	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs
Nīderlande	pilnīgs	pilnīgs	*nepilnīgs*	*nepilnīgs*	*nepilnīgs*
Polija	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	*nepilnīgs*	*nepilnīgs*
Portugāle	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs
Rumānija	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs
Slovākija	pilnīgs	pilnīgs	*nepilnīgs*	pilnīgs	pilnīgs
Slovēnija	pilnīgs	pilnīgs	*nepilnīgs*	pilnīgs	pilnīgs
Spānija	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs	pilnīgs
Zviedrija	*nepilnīgs*	*nepilnīgs*	*nepilnīgs*	pilnīgs	pilnīgs
Apvienotā Karaliste	pilnīgs	*nepilnīgs*	*nepilnīgs*	pilnīgs	*nepilnīgs*

Dati, kurus izmanto šā rādītāja aprēķinam, ir norādīti Regulas (EK) Nr. 184/2005 I pielikumā. 2. tabulā apkopo[10] šo rādītāju pēc dalībvalsts un datu kopas.

Visas dalībvalsts vismaz daļēji ir apmierinājušas pieprasījumus, un nav trūkstošu datu kopu. Vairākums dalībvalstu sniedza četras pilnīgas datu kopas vai trīs no četrām datu kopām. Tikai trīs dalībvalstis (Nīderlande, Apvienotā Karaliste un Zviedrija) galvenokārt sniedza nepilnīgas datu kopas.

Sarežģītākais pieprasījums ir starptautiskā pakalpojumu tirdzniecība; tikai sešpadsmit dalībvalstis spēja pilnībā izpildīt minēto pieprasījumu.

4.3. Metodikas atbilstība

Metodikas atbilstības kritērijs attiecas uz starptautiski atzītu standartu, pamatnostādņu un labas prakses ievērošanu.

Kopumā visas dalībvalstis ievēro starptautiskos standartus, kā noteikts: *Balance of Payments Manual* (Maksājumu bilances rokasgrāmata), 5. izdevums (*BPM5*), ko publicē Starptautiskais Valūtas fonds (SVF), *Benchmark Definition of Foreign Direct Investment* (Ārvalstu tiešo ieguldījumu robežvērtību noteikšana), 3. izdevums (*BD3*), ko publicē Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (ESAO) un *Manual on Statistics of International Trade in Services* (rokasgrāmata par starptautisko pakalpojumu tirdzniecības statistiku), ko kopīgi publicē Apvienoto Nāciju Organizācija, Eiropas Komisija, SVF, ESAO, ANO konference par tirdzniecību un attīstību (*UNCTAD*) un Pasaules Tirdzniecības organizācija (PTO). Novirzes no šīs metodikas regulāri pārbauda ar kvalitātes ziņojumu palīdzību. Atkāpes apspriež Maksājumu bilances komitejā un Maksājumu bilances darba grupā, lai veicinātu saskaņotību.

Nesen tika pārskatīti starptautiskie standarti. 2008. gada novembrī tika izdots *Balance of Payments Manual* 6. izdevums (*BPM6*), 2008. gada aprīlī tika pabeigts *Benchmark Definition of Foreign Direct Investment* 4. izdevums (*BD4*) un 2010. gada februārī Apvienoto Nāciju Organizācijas Statistikas komisija apstiprināja *Manual on Statistics of International Trade in Services* (*MSITS 2010*) atjaunināto redakciju.

To jauno standartu saskaņota īstenošana, par kuriem dalībvalstis jau ir vienojušās Maksājumu bilances komitejā, uzlabos statistikas atbilstības līmeni un tādējādi attiecīgās statistikas salīdzināmību.

4.4. Stabilitāte

Stabilitātes kritērijs attiecas uz to, ciktāl sākotnējās vērtības saskan ar galīgajām vērtībām.

---

[10] Aptvērumu uzskata par „pilnīgu”, ja ir sniegti vairāk par 98 % pieprasīto vērtību, par „nepilnīgu”, ja pieprasījums izpildīts daļēji un ir sniegti mazāk par 98 % vērtību, par „trūkstošu”, ja pieprasījums nav atbildēts.

Stabilitāti var mērīt, izmantojot vidējo absolūto procentuālo kļūdu[11], kas ir rādītājs, par ko vienojusies Maksājumu bilances komiteja. 3. tabulā norādīti pēdējie pieejamie dati par šo rādītāju attiecībā uz Eiropas Savienības maksājumu bilances svarīgākajām pozīcijām. Rādītājs ar zemu vērtību nozīmē augstu stabilitātes līmeni. Vairākumam pozīciju stabilitātes līmenis ir augsts, lai gan saistībā ar ienākumiem un to apakškomponentiem, īpaši attiecībā uz darba ņēmēju atlīdzību un ienākumiem no tiešajiem ieguldījumiem, ir novērotas būtiskas korekcijas. Šīs pozīcijas ir starp tām, kuru mērīšana ir sarežģītāka un par kurām gaidāms, ka tiks veiktas būtiskākās korekcijas, ņemot vērā parasti izmantoto datu avotu. Faktiski galīgās vērtības šīm pozīcijām kopumā balstās uz gada pētījumu rezultātiem, savukārt sākotnējās vērtības balstās uz aplēsēm, kas nav sevišķi precīzas.

3. tabula. ES kopsavilkuma rādītāju vidējā absolūtā procentuālā kļūda

	Kredīts		**Debets**	
	2006	***2007***	***2006***	***2007***
Tirdzniecības bilance	*2,3%*	*2,9%*	*1,3%*	*1,5%*
- Preces	0,1%	0,9%	0,4%	0,5%
- Pakalpojumi	0,7%	1,9%	1,4%	1,8%
Transports	1,4%	2,3%	1,6%	4,5%
Ceļojumi	4,8%	3,2%	3,2%	2,8%
Citi pakalpojumi	1,9%	1,5%	1,6%	0,9%
- Ienākumi	9,3%	8,2%	6,9%	6,0%
Darba ņēmēju atlīdzība	11,4%	9,4%	6,7%	1,7%
Ienākumi no tiešajiem ieguldījumiem	22,3%	19,8%	20,4%	20,9%
Ienākumi no ieguldījumu portfeļa	3,8%	2,4%	4,1%	4,7%
Pārējie ienākumi no ieguldījumiem	1,1%	2,8%	2,0%	1,7%
- Kārtējie pārvedumi	10,5%	0,8%	5,8%	2,0%

4.5. Iekšējā konsekvence

Ar iekšējās konsekvences kritērija palīdzību mēra saskaņotību sniegtajās datu kopās, pamatojoties uz neto kļūdām un izlaidumiem, lai gan principā maksājumu bilances konti ir sabalansēti. Tādējādi visu pozīciju summa ir nulle. Tomēr praksē ir vērojamas neatbilstības

[11] *Vidējā absolūtā procentuālā kļūda* (*MAPE*) tiek noteikta šādi:

$$MAPE = \frac{1}{N}\sum_{t=1}^{N}\left|\frac{X_f(t) - X_i(t)}{X_i(t)}\right|$$

kur $X_f(t)$ ir sākotnējā aplēse MB pozīcijai X pārskata ceturksnī t; $X_i(t)$ ir pēdējā pieejamā aplēse tai pašai MB pozīcijai pārskata ceturksnī t; N ir novērojumu skaits attiecīgajā laika posmā (tas ir, vienā gadā — tā kā MAPE aprēķina ceturkšņa skaitļiem, N ir vienāds ar 4).

avota datu nepilnību un sagatavošanas kļūdu dēļ. Neto kļūdas un izlaidumus atvasina kā atlikuma pozīciju, lai sabalansētu kontus. Dažkārt sagatavošanas kļūdas atsver cita citu, līdz ar to šīs atlikuma pozīcijas lielums ne vienmēr norāda uz paziņojuma kopējo precizitāti. Tomēr neto kļūdas un izlaidumus kopumā uzskata par labu rādītāju maksājumu bilances iekšējās konsekvences mērījumiem.

4. tabula. Vidējā relatīvā kļūda 2005.–2007. gadā

Austrija	3%	**Vācija**	6%	**Nīderlande**	5%
Beļģija	2%	**Grieķija**	2%	**Polija**	4%
Bulgārija	9%	**Ungārija**	2%	**Portugāle**	7%
Kipra	3%	**Īrija**	5%	**Rumānija**	3%
Čehijas Republika	2%	**Itālija**	2%	**Slovākija**	2%
Dānija	5%	**Latvija**	1%	**Slovēnija**	3%
Igaunija	2%	**Lietuva**	3%	**Spānija**	2%
Somija	6%	**Luksemburga**	1%	**Zviedrija**	7%
Francija	13%	**Malta**	4%	**Apvienotā Karaliste**	4%

4. tabulā iekļauta vidējā relatīvā kļūda, ko dalībvalstis konstatējušas 2005.–2007. gadam. Šis rādītājs balstās uz neto kļūdām un izlaidumiem, un tas tiek analizēts kvalitātes ziņojumos. Tas ir vienāds ar neto kļūdu un izlaidumu absolūto lielumu vidējo rādītāju attiecīgajā periodā (aprēķināts kā vidējais lielums no tirdzniecības bilances kredīta un debeta), kas konstatēts dalībvalstu ceturkšņa maksājumu bilancē. Tā kā kļūdām un izlaidumiem būtu jābūt vienādiem ar nulli, šim rādītājam nevajadzētu būt lielai nozīmei. Tas tik tiešām attiecas uz vairākumu dalībvalstu. Tikai vienai dalībvalstij (Francija) rādītāja konstatētā vērtība pārsniedz 10 %, un sešām dalībvalstīm tas ir lielāks par 5 %.

5. LIETOTĀJU IEGUVUMI UN MAKSĀJUMU BILANCES STATISTIKAS RELEVANCE

Regula (EK) Nr. 184/2005 ir vērsta uz datu lietotāju vajadzībām. Šajā iedaļā tiek analizēts, kā šie dati tiek izmantoti un kādi ieguvumi rodas no maksājumu bilances statistikas.

Attiecīgās valstu un starptautiskās iestādes aktīvi izmanto maksājumu bilances statistiku politikas izstrādes nolūkos. Minēto statistiku izmanto Eiropas Komisija un Padome, Eiropas Centrālā banka (ECB) un Eurosistēma, SVF, Starptautisko norēķinu banka, ESAO, G3 un G7.

Maksājumu bilances statistika kopā ar statistiku par starptautisko ieguldījumu bilanci ir instrumenti monetārās politikas uzraudzībai. Kombinācijā ar pārējiem rādītājiem statistiku par preču un pakalpojumu apriti izmanto, lai novērtētu inflācijas spiedienu un starptautiskā pieprasījuma ietekmi uz eksportu un tādējādi iekšzemes kopproduktu. Statistiku par tirdzniecības bilanci un starptautisko ieguldījumu bilanci izmanto, lai novērtētu valūtas kursa noturīgumu.

Turklāt maksājumu bilances statistika ir ietverta konverģences ziņojumos, ko Eiropas Komisija un ECB publicē par atsevišķām dalībvalstīm, kas vēl nav Ekonomikas un monetārajā savienībā (EMS).

Līgumā par Eiropas Savienības darbību (turpmāk — LESD) ir īpaša atsauce uz maksājumu bilanci (143. un 144. pants) un tajā paredzētas prasības, saskaņā ar kurām Komisija regulāri informē Padomi par maksājumu bilances stāvokļa izmaiņām dalībvalstīs, kas nav EMS.

Tirdzniecības bilances tendences atsevišķās valstīs tiek analizētas saistībā ar to konkurētspēju, savukārt tiešo ieguldījumu statistiku izmanto, lai novērtētu katras valsts pievilcīgumu.

Maksājumu bilances statistika ir nozīmīgs avots pārējai svarīgajai statistikai, ko vāc saistītajās statistikas jomās, kas attiecas uz ES, piemēram:

- iekšzemes kopprodukts (ietverti pārrobežu darījumi ar precēm un pakalpojumiem), ieskaitot aplēses, kurām vajadzīgi maksājumu bilances mēneša rādītāji;
- nacionālais kopienākums (ietverti pārrobežu darījumi ar precēm un pakalpojumiem un ienākumi);
- pārējo pasaules valstu konts Eiropas Savienībā un ceturkšņa nozaru konti Euro zonā, tostarp finanšu konti.

Papildus galvenajiem kopsavilkuma rādītājiem dažiem lietotājiem konkrētas maksājumu bilances pozīcijas ir īpaši svarīgas:

- detalizēta informācija par starptautisko pakalpojumu tirdzniecību, ko ik gadus publicē *Eurostat*, ir svarīga tirdzniecības sarunu un muitas politikas izstrādes procesā;
- Eiropas Komisija un G8 sāka darbu, lai atvieglotu naudas pārskaitījumus un uzlabotu informāciju par tiem;
- maksājumu bilances statistikas ģeogrāfiskais iedalījums var sekmēt pārraudzību par darījumiem starp ES un trešajām valstīm;
- finanšu plūsmu sastāvs (tas ir, tiešie ieguldījumi, portfelis un pārējie ieguldījumi) ir vērtīgs, lai novērtētu finanšu stabilitāti.

MB komitejas locekļi apstiprina, ka Regulas (EK) 184/2005 pieņemšana ir rosinājusi vairākas izmaiņas, kas vairākos aspektos ir uzlabojušas maksājumu bilances statistikas kvalitāti:

- tā ir uzlabojusi tādu maksājumu bilances datu saskaņotību, ko vāc dažādas dalībvalstis;
- datu lietotājiem ir pieejama detalizētāka maksājumu bilances statistika;
- tā ir uzlabojusi tiesisko pamatu dalībvalstu statistikas programmu sagatavošanai;
- datus iesniedz savlaicīgāk un tie ir precīzāki.

6. MAKSĀJUMU BILANCES STATISTIKAS IZMAKSAS UN SLOGS

Izmaksu aplēse, kas rodas maksājumu bilances statistikas vākšanas un izplatīšanas procesā, ir diezgan sarežģīta. Ir liels datu avotu skaits, kurus izmanto arī citas statistikas sagatavošanā vai

kuri saistīti ar finanšu iestāžu un uzņēmumu ziņošanu reglamentējošām iestādēm. Tādējādi ir sarežģīti nošķirt konkrētas izmaksas par maksājumu bilances datu vākšanu un sagatavošanu no kopējām izmaksām, kas rodas, bieži vien vācot datus citiem nolūkiem. Turklāt dažās dalībvalstīs datus var vākt divas dažādas iestādes, proti, valsts centrālā banka un valsts statistikas birojs, kas vēl vairāk sarežģī ticamu aprēķinu iegūšanu.

Apspriežoties ar MB komitejas locekļiem, ir iespējams aplēst darba ieguldījumu maksājumu bilances statistikas sagatavošanā un izplatīšanā Eiropas Savienībā. Tie ir aptuveni 900 pilna laika ekvivalenti. Šos resursus vairāk vai mazāk var sadalīt starp dažādām maksājumu bilances jomām. Datu kopa, kas ietver lielāko daļu ieguldījuma, ir ceturkšņa maksājumu bilance, kurai tērē 57 % resursu, kam seko starptautiskā pakalpojumu tirdzniecība (23 %) un ārvalstu tiešie ieguldījumi (20 %). Ievērojamo darba ieguldījumu, kas vajadzīgs ceturkšņa maksājumu bilances sagatavošanai, galvenokārt var attiecināt uz resursiem, kuri vajadzīgi lielu statistikas kopu sagatavošanai, kas saistītas ar finanšu kontu.

Tika aplēsts, ka papildu darbības, kas saistītas ar Regulas (EK) Nr. 184/2005 īstenošanu, ir veidojušas nelielu šā ieguldījuma daļu (aptuveni 13 %).

Maksājumu bilances dati ir vajadzīgi arī valstu nolūkiem, un dalībvalstis ir vākušas minētos datus jau pirms Regulas (EK) Nr. 184/2005 pieņemšanas. Tādējādi, lai pildītu regulas prasības, ir nepieciešami ierobežoti papildu resursi.

Turklāt jāņem vērā, ka Regulas (EK) Nr. 184/2005 prasības un pārējo valstu un starptautisko organizāciju datu pieprasījumi, īpaši ECB un SVF, ievērojami pārklājas. Datus, ko dalībvalstis sagatavo Regulas (EK) Nr. 184/2005 nolūkiem, nevar nodalīt no pārējiem datiem, kurus sagatavo, lai izpildītu citas datu prasības.

Attiecībā uz slogu respondentiem, kas tiek radīts, vācot datus par maksājumu bilanci, dalībvalstīm ir ļoti ierobežota informācija, un tās nepietiek, lai veiktu jebkāda veida aplēses. Turklāt jāņem vērā, ka jaunas ziņošanas robežvērtības ieviešana par pārrobežu darījumiem ES līmenī, kas iepriekš bija EUR 12 500 un kas tika palielināta līdz EUR 50 000, ir raisījusi pārmaiņas vairumā dalībvalstu maksājumu bilances statistikas vākšanas sistēmu. Pirms jaunas robežvērtības ieviešanas lielākā daļa statistikas vākšanas sistēmu balstījās uz norēķinu datiem, ko vāca no bankām un maksājumu pakalpojumu sniedzējiem. Patlaban gandrīz visas vākšanas sistēmas balstās uz tiešo ziņošanu un/vai pētījumiem. Šīs pārmaiņas ir ietekmējušas sloga novirzīšanu no bankām un finanšu starpniekiem (galvenie datu sniedzēji saskaņā ar norēķinu sistēmu), kuru statistikas pienākumi tagad ir ievērojami samazināti, uz uzņēmumiem un mājsaimniecībām. Vai šis pārdalījums arī samazinājis slogu uz kopējo sistēmu un cik lielā mērā, ir jautājums, kas jāturpina izskatīt. Patlaban nepietiek informācijas, lai izdarītu secinājumus.

7. JOMAS IESPĒJAMIEM UZLABOJUMIEM UN IZMAIŅĀM

Pēc vairākiem reglamentējošiem aktiem, kas īsumā apkopoti 2. iedaļā, Regulu (EK) Nr. 184/2005 var uzskatīt par mūsdienīgu. Datu prasības ir pielāgotas, lai uzlabotu ES kopsavilkuma rādītāju aprēķinam izmantoto metodiku. Turklāt mērķis bija pielāgot ģeogrāfisko iedalījumu jaunajai ģeopolitiskai situācijai un darbību iedalījumu pielāgot jaunajai saimniecisko darbību klasifikācijai (NACE 2. red.).

Turpmākie uzlabojumi, grozot Regulu (EK) Nr. 184/2005, varētu būt šādi:

– turpmāka datu prasību atjaunināšana saistībā ar jauno starptautisko standartu pieņemšanu (*BPM6*, *BD4* un *MSITS 2010*). Maksājumu bilances statistikas sastādītāji ir vienojušies īstenot jaunos standartus 2014. gadā, vienlaikus pieņemot jaunos standartus valstu kontos. Datu prasības būtu jāgroza pirms 2014. gada, lai nodrošinātu saskaņotu jauno standartu ieviešanu visās dalībvalstīs;

– kvalitātes kritēriji attiecībā uz kvalitātes ziņojumiem, kuri ir paredzēti Regulā (EK) Nr. 184/2005, ir noteikti Regulā (EK) Nr. 1055/2008. Tā kā zināmā mērā tie atšķiras no kvalitātes kritērijiem, kas noteikti 12. panta 1. punktā Regulā (EK) Nr. 223/2009 par Eiropas statistiku[12], tos varētu atjaunināt. Turklāt, iespējams, būtu jāmaina grafiks, lai datu sagatavošanas ciklu varētu labāk saskaņot ar kvalitatīvu ziņošanu;

– Komisija pieņem Regulas (EK) Nr. 184/2005 īstenošanas pasākumus, ieskaitot tās pielikumus, saskaņā ar jaunajām juridiskajām iespējām, kas ieviestas ar LESD;

– datu prasību atjaunināšana, ieviešot statistikas vākšanu par starptautisko pakalpojumu tirdzniecību saskaņā ar sniegšanas veidu, kā noteikts *MSITS 2010*, īpašu vērību pievēršot 4. veidam (fizisko personu klātbūtne).

MB locekļi ir ierosinājuši citus iespējamos uzlabojumus, kuru ieviešanai nav vajadzīgi Regulas (EK) Nr. 184/2005 grozījumi:

– patlaban datu kopas, ko sniedz *Eurostat*, tiek sniegtas arī citām Eiropas un starptautiskajām iestādēm, piemēram, ECB, SVF un ESAO. Šīs datu kopas atšķiras tikai nedaudz, jo detalizācijas līmenis, ko pieprasa katra organizācija, var nesakrist. Dalībvalstu slogu varētu ievērojami samazināt, ja visu starptautisko organizāciju datu prasības tiktu saskaņotas. Ja šo mērķi varētu sasniegt, datu nosūtīšanu varētu vienkāršot vēl vairāk, izmantojot *Eurostat* kā centru, kas novada datus, kas saņemti no dalībvalstīm, pārējām organizācijām, kuras tos pieprasa. Šo procedūru jau izmanto, sniedzot ceturkšņa datus par starptautisko pakalpojumu tirdzniecību ECB, un to var vienkārši paplašināt uz citām datu kopām un organizācijām;

– labas prakses apmaiņas veicināšana par metodiku un apmaiņas sekmēšana ar mikro- un makrodatiem starp statistikas iestādēm valstu un starptautiskajā līmenī;

– Padomes 2008. gada 12. februāra Direktīvas 2008/8/EK, ar ko groza Direktīvu 2006/112/EEK attiecībā uz pakalpojumu sniegšanas vietu[13], izmantošana statistikas nolūkos. Tādējādi rastos iespēja izveidot tādu sistēmu, lai reģistrētu starptautisko pakalpojumu tirdzniecību Eiropas Savienībā, kas ir līdzīga spēkā esošai sistēmai par preču tirdzniecības mērīšanu.

---

[12] Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 11. marta Regula (EK) Nr. 223/2009 par Eiropas statistiku un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK, Euratom) Nr. 1101/2008 par tādas statistikas informācijas nosūtīšanu Eiropas Kopienu Statistikas birojam, uz kuru attiecas konfidencialitāte, Padomes Regulu (EK) Nr. 322/97 par Kopienas statistiku un Padomes Lēmumu 89/382/EEK, Euratom, ar ko nodibina Eiropas Kopienu Statistikas programmu komiteju (OV L 87, 31.3.2009., 164. lpp.).

[13] OV L 44, 20.2.2008., 11. lpp.

8. MAKSĀJUMU BILANCES KOMITEJAS DARBĪBA

MB komiteja tika izveidota, stājoties spēkā Regulai (EK) Nr. 184/2005, un tās pirmā sanāksme notika 2005. gada 8. jūlijā, kad tika pieņemts komitejas reglaments un tās uzdevumi.

MB komitejas uzdevumi ir šādi:

- noteikt kvalitātes standartus un precizēt kvalitātes ziņojumu saturu un termiņus;
- palīdzēt Eiropas Komisijai novērtēt nosūtīto datu kvalitāti;
- noteikt formātu un procedūru, saskaņā ar kuru dalībvalstis nosūta vajadzīgos datus Eiropas Komisijai;
- veikt vajadzīgos pasākumus, lai pielāgotu Regulu (EK) Nr. 184/2005 ekonomiskām un tehniskām pārmaiņām;
- vajadzības gadījumā atjaunināt definīcijas un datu prasības (iesniegšanas termiņi, pārskatīšana, datu plūsmu paplašināšana un izslēgšana utt.).

Ar MB komitejas locekļiem notika apspriešanās par komitejas darbību, un rezultāti bija ļoti pozitīvi. Kā norādīts 1. diagrammā, aptuveni trīs ceturtdaļas locekļu vērtē MB komitejas uzdevumus kā „vairāk nekā apmierinošus". Saskaņā ar apspriešanās rezultātiem daži MB komitejas locekļi uzskata, ka MB komiteju vajadzētu vairāk iesaistīt stratēģisku, konceptuālu un metodikas jautājumu apspriedē. Citi MB komitejas locekļi pauda viedokli, ka MB komitejas konkrētie uzdevumi galvenokārt ir reglamentējoši un ka tam tā vajadzētu palikt.

Kopš 2005. gada MB komiteja ir sanākusi sešas reizes. MB komitejas svarīgākie panākumi:

- viedokļa paušana par visiem īstenošanas pasākumiem, kas ir iekļauti šā ziņojuma 2. iedaļā;
- vienošanās par kvalitātes ziņojumu standartiem un saturu;
- ikgadēja apspriešanās par Regulas (EK) Nr. 184/2005 prasību ievērošanu un kvalitātes ziņojumu izstrādi;
- apspriešanās par koordinēto pieeju un tās pieņemšana attiecībā uz visām svarīgākajām metodikas izmaiņām, kas patlaban norit, tostarp jauno rokasgrāmatu ieviešanu (*BPM6* un *BD4*) un saimniecisko darbību klasifikāciju saskaņā ar NACE 2. red.;
- apspriešanās par tendencēm saistībā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 19. decembra Regulu (EK) Nr. 2560/2001 par pārrobežu maksājumiem euro[14], ar ko ieviesa izmaiņas robežvērtībās banku statistikas ziņošanai, tādējādi izraisot būtiskas pārmaiņas daudzu dalībvalstu maksājumu bilances datu vākšanas sistēmās.

[14] OV L 344, 28.12.2001., 13. lpp.

1. diagramma. MB komitejas locekļu apmierinātība ar komitejas uzdevumu definēšanu (1–5, 1 — pavisam neapmierināti, 5 — ļoti apmierināti)

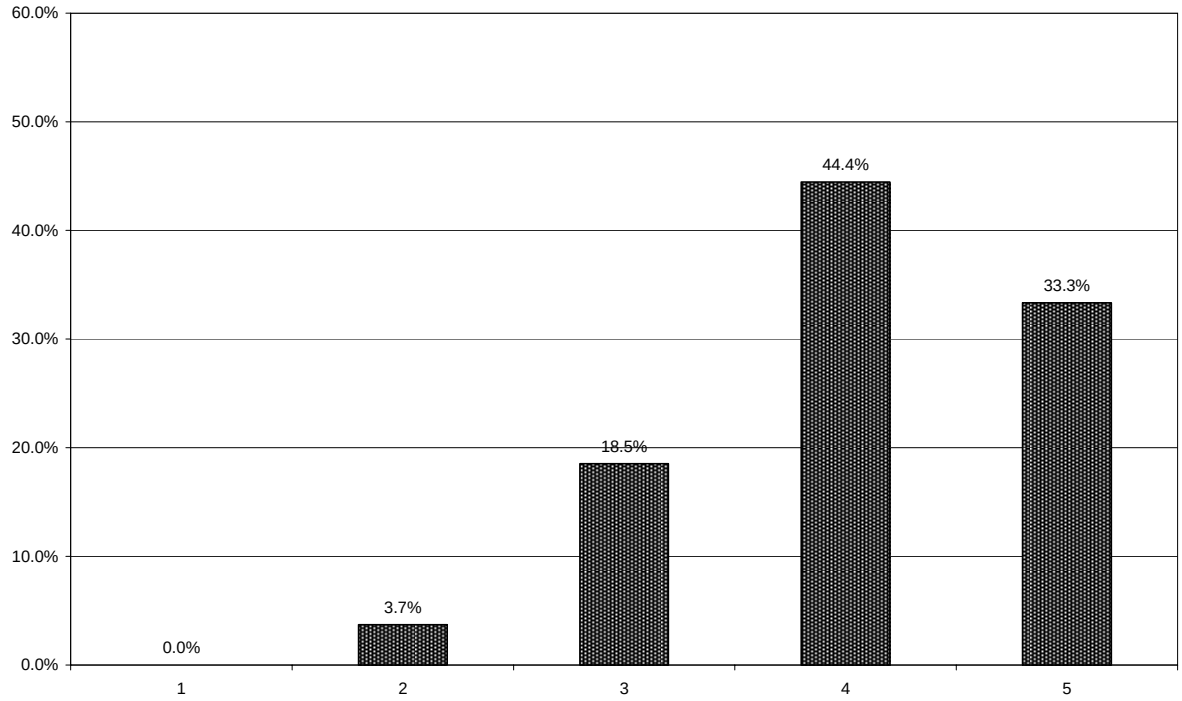

9. SECINĀJUMI

Regulas (EK) Nr. 184/2005 stāšanās spēkā ir sekmējusi maksājumu bilances statistikas saskaņošanu visā ES un uzlabojusi datu pieejamību lietotājiem. Turklāt Regula (EK) Nr. 184/2005 sniedz tiesisko pamatu valstu statistikas programmu sagatavošanai. Dažāda veida sagatavoto datu kvalitāti cieši uzrauga MB komiteja.

Ņemot vērā šā ziņojuma konstatējumus, nākamajos gados var izskatīt iespēju grozīt Regulu (EK) 184/2005 attiecībā uz jautājumiem, kas noteikti pārskatīšanas procesā:

- datu prasību atjaunināšana saskaņā ar jauniem starptautiskiem standartiem;
- saskaņot kvalitātes ziņošanu ar *Eurostat* pieeju attiecībā uz kvalitāti un ar Regulu (EK) Nr. 223/2009, pielāgojot kvalitātes kritērijus;
- Komisija pieņem Regulas (EK) Nr. 184/2005 īstenošanas pasākumus saskaņā ar jaunajām juridiskajām iespējām, kas ieviestas ar LESD.

Turklāt, lai racionalizētu un saskaņotu datu prasības, izmantojot *Eurostat* kā centru datu novadīšanai, varētu tikt stiprināta sadarbība ar ECB (Statistikas ĢD) un citām starptautiskajām organizācijām, piemēram, SVF un ESAO.

Iekams iesniegt priekšlikumus, notiks apspriedes ar MB komitejas locekļiem, un to viedoklis tiks pienācīgi ņemts vērā.